Euroopa Parlament
2019-2024

Kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjon

2023/2085(INI)

30.11.2023

ARVAMUS

Esitaja: kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjon

Saaja: põhiseaduskomisjon

ELi kodakondsust käsitlevate aluslepingu sätete rakendamise kohta
(2023/2085(INI))

Arvamuse koostaja: Beata Kempa

PA_NonLeg

ETTEPANEKUD

Kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjon palub vastutaval põhiseaduskomisjonil lisada oma resolutsiooni ettepanekusse järgmised ettepanekud:

1. märgib, et ligikaudu 50 miljonit inimest ELis kuulub rahvus- või keelelisse vähemusse; märgib, et komisjon ei ole vastusena Euroopa kodanikualgatusele „Minority SafePack – miljon allkirja mitmekesisuse edendamiseks Euroopas“ võtnud seadusandlikke meetmeid, kuigi algatus sai parlamendi valdava enamuse toetuse;

2. märgib, et õigus liikumisvabadusele ja selle kasutamine on ELi kodakondsuse keskne aspekt; märgib, et Schengeni ala loomine on üks Euroopa integratsiooniprotsessi suurimaid saavutusi, mis suurendab oluliselt liikumisvabadust ELis; märgib, et nõukogu kinnitas oma 9. juuni 2011. aasta järeldustes, et Schengeni hindamisprotsess on edukalt lõpule viidud ning Bulgaaria ja Rumeenia on tehniliselt valmis Schengeni alaga ühinema;

3. tuletab meelde, et ELi kodakondsus on ELi aluslepingute kohaselt tihedalt seotud ja sõltub liikmesriigi kodakondsusest, mille andmine on iga liikmesriigi ainupädevuses; juhib tähelepanu sellele, et ELi kodakondsuse saamiseks ei ole muud võimalust kui saada liikmesriigi kodakondsus;

4. on seisukohal, et ELi kodakondsus hõlmab jagatud ja ühist Euroopa demokraatlikku identiteeti ning sellega seotud konkreetseid õigusi, kohustusi ja vabadusi ning et selliste õiguste kasutamine tugevdab kodanike sidet ELiga;

5. tuletab meelde, et Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 20 kohaselt põhineb liidu kodakondsus liikmesriigi kodakondsusel; rõhutab, kui oluline on jätkata selle süsteemi kohaldamist isegi pärast aluslepingu võimalikku läbivaatamist;

6. kutsub ELi üles edendama Euroopa digitaalõiguste harta, sealhulgas digitaalse kodakondsuse seotud õiguste vastuvõtmist, tuginedes Euroopa digitaalõiguste deklaratsioonile ja digikümnendi põhimõtetele;

7. kutsub komisjoni üles võtma vastu uue teatise, et selgitada teatud põhimõisteid, mis sisalduvad direktiivis 2004/38/EÜ[1], mis käsitleb Euroopa Liidu kodanike ja nende pereliikmete õigust liikuda ja elada vabalt liikmesriikide territooriumil, et anda liikmesriikidele ajakohastatud suunised, mis võiksid aidata kaasa direktiivi rakendamisele riiklikul tasandil, millest saaksid kasu ELi kodanikud ja nende pereliikmed;

8. kutsub komisjoni üles esitama viivitamata ettepaneku konsulaarkaitse direktiivi[2]

[1] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiiv 2004/38/EÜ, mis käsitleb Euroopa Liidu kodanike ja nende pereliikmete õigust liikuda ja elada vabalt liikmesriikide territooriumil ning millega muudetakse määrust (EMÜ) nr 1612/68 ja tunnistatakse kehtetuks direktiivid 64/221/EMÜ, 68/360/EMÜ, 72/194/EMÜ, 73/148/EMÜ, 75/34/EMÜ, 75/35/EMÜ, 90/364/EMÜ, 90/365/EMÜ ja 93/96/EMÜ (ELT L 158, 30.4.2004, lk 77).

[2] Nõukogu 20. aprilli 2015. aasta direktiiv (EL) 2015/637, mis käsitleb koordineerimis- ja koostöömeetmeid, millega hõlbustatakse liidu esindamata kodanike konsulaarkaitset kolmandates riikides ning tunnistatakse

ajakohastamiseks ja parandamiseks, sealhulgas andes ELi delegatsioonidele aktiivsema rolli esindamata ELi kodanike abistamisel, kes elavad või reisivad väljaspool ELi;

9. kutsub nõukogu ja Euroopa Ülemkogu üles võtma vajalikke meetmeid tagamaks, et tehnilistele kriteeriumidele vastavatel riikidel lubatakse saada Schengeni ala liikmeks, võimaldades seeläbi kõigil ELi kodanikel nautida liikumisvabadust ja tugevdada oma Euroopa identiteedi tunnet;

10. kutsub komisjoni üles taotlema aktiivselt vastastikuseid viisalepinguid ELi mittekuuluvate riikide ja asjaomaste liikmesriikidega, et tagada võrdne kohtlemine ja järgida vastastikuse viisavabaduse põhimõtet, edendades kõigi ELi kodanike liikuvust ja õigusi;

11. kutsub liikmesriike üles teavitama liikuvaid ELi kodanikke nende elukohaliikmesriigis registreerimisel valimisõigustest ning valimismenetlustest seoses Euroopa Parlamendi ja kohalike valimistega ning pakkuma neile võimalust kohe valijaks registreeruda;

12. nõuab tungivalt, et nõukogu võtaks kooskõlas parlamendi heakskiidetud seisukohaga kiiresti vastu nõukogu direktiivi liikuvate liidu kodanike valimisõiguste kohta Euroopa Parlamendi valimistel[3] ja nõukogu direktiivi liikuvate liidu kodanike valimisõiguste kohta kohalikel valimistel[4];

13. rõhutab, et ELi institutsioonid peaksid ergutama rohkemat teadlikkust, teadmisi ja arusaamist ELi kodakondsusest tulenevatest õigustest ja vabadustest ning toonitab, et ELi kodakondsuse praktilisel kohaldamisel esineb endiselt olulisi puudusi; on seisukohal, et ELi kodakondsuse potentsiaali paremaks realiseerimiseks peaks EL võtma meetmeid, et tagada ELi alusväärtuste kaitse; tuletab meelde, et vähemuste, sealhulgas kultuuriliste ja keeleliste vähemuste kaitse on Euroopa Liidu alusväärtus ning samas üks tema peamisi ülesandeid;

14. kutsub liikmesriike üles maksimeerima kõigi oma kodanike, sealhulgas sotsiaalselt haavatavate rühmade osalemist, tugevdama nende valimisõigusi teadlikkuse suurendamise kampaaniate kaudu, ergutama neid osalema avalikes aruteludes ja rakendama asjakohast korda, mis on kohandatud nende riiklikule hääletuskorrale, et hõlbustada tõrjutud, vähemus- või haavatavatesse rühmadesse kuuluvate ja hääletamisraskustega isikute hääletamist, näiteks anda neile võimaluse valida valimisjaoskonda ning kasutada tugitehnoloogiaid, -vorme ja -tehnikaid; kutsub liikmesriike ka üles võimaldama puuetega inimestel saada taotluse korral hääletamisel abi enda valitud isikult, ning püüda anda neile võimalus hääletada posti teel ning võimaluse korral veelgi hõlbustada füüsilist hääletamist, volikirja alusel hääletamist ning elektroonilist ja veebipõhist hääletamist;

15. kutsub liikmesriike üles võtma meetmeid, et hoida oma valimisprotsessid vabana

---

kehtetuks otsus 95/553/EÜ (ELT L 106, 24.4.2015, lk 1).

[3] Komisjoni ettepanek võtta vastu nõukogu direktiiv, millega sätestatakse üksikasjalik kord, mille alusel liikmesriigis elavad, kuid selle riigi kodakondsuseta liidu kodanikud saavad kasutada õigust hääletada ja kandideerida Euroopa Parlamendi valimistel (COM(2021)0732).

[4] Ettepanek võtta vastu nõukogu direktiiv, millega sätestatakse üksikasjalik kord, mille alusel liikmesriigis elavad, kuid selle riigi kodakondsuseta liidu kodanikud saavad kasutada õigust hääletada ja kandideerida liikmesriigi kohalikel valimistel (COM(2021)0733).

äärmuslusest, desinformatsiooni levitamisest ja välissekkumisest;

16. tuletab meelde, et õigus osaleda demokraatlikus elus ja kohustus tagada, et otsused võetakse vastu võimalikult avalikult ja kodanikulähedaselt on kaitstud ELi lepingu artikliga 10; nõuab, et ELi institutsioonid ja liikmesriigid tagaksid piisavalt aega ja läbipaistvust avalikkusega konsulteerimiseks ja ning avaldaksid avalikke dokumente ennetaval viisil;

17. nõuab tungivalt, et nõukogu ja komisjon jätkaksid läbirääkimisi määruse (EÜ) nr 1049/2001[5] läbivaatamise üle, et tagada ELi kodanikele võimalus kasutada täielikult oma õigust pääseda juurde dokumentidele ning kontrollida ELi institutsioonide, organite ja asutuste tegevust.

18. kutsub liikmesriike üles järk-järgult täielikult lõpetama investoritele elamisloa andmise kava ning muud sarnased riiklikud kavad ja programmid, mis viivad kodakondsuse omandamiseni ja hõlmavad ELi kodakondsuse otsest või kaudset müüki, kuna need on eetilisest, õiguslikust ja majanduslikust seisukohast taunitavad, ei sobi oma olemuselt kokku lojaalse koostöö põhimõttega, õõnestavad ELi kodakondsuse kontseptsiooni ning rikuvad ELi põhimõtteid ja väärtusi; tuletab meelde, et need kavad tekitavad liidu kodanikele mitmeid tõsiseid julgeolekuriske, näiteks riske, mis tulenevad rahapesust või korruptsioonist; on seisukohal, et kuna puuduvad ühised standardid kavade kohta, millega antakse elamisluba finantsinvesteeringu alusel, võib sellest samuti saada julgeolekurisk ja see võib aidata kaasa liidu terviklikkuse kahjustamisele;

19. mõistab hukka asjaolu, et mitmel alusel diskrimineerimine jätkub kogu ELis; tuletab meelde, et Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikliga 21 keelatakse igasugune diskrimineerimine, sealhulgas diskrimineerimine soo, rassi, nahavärvuse, etnilise või sotsiaalse päritolu, geneetiliste omaduste, keele, usutunnistuse või veendumuste, poliitiliste või muude arvamuste, rahvusvähemusse kuulumise, varalise seisundi, sünnipära, puuete, vanuse ja seksuaalse sättumuse tõttu; kordab vajadust võidelda haavatavatesse rühmadesse ja vähemustesse kuuluvate isikute diskrimineerimise vastu, ning kordab oma nõudmist luua terviklik ELi kaitsesüsteem, mis hõlmaks kehtivaid rahvusvahelise õiguse vahendeid ja järgiks ELis tunnustatud parimaid tavasid;

20. nõuab ELi toimimise lepingu artikli 25 alusel ELi kodakondsuse põhikirja koostamist, millega koondataks ja ajakohastataks olemasolevaid kodakondsusega seotud õigusi ning kehtestataks uued õigused; tuletab meelde, et nii ELi kodakondsuse põhikirja koostamine kui ka uute õiguste ajakohastamine peaks toimuma vastavalt aluslepingutele;

21. nõuab, et ELi kodakondsuse põhikirja lisataks horisontaalne mittediskrimineerimise klausel, mis tagaks täiendava kaitse kodakondsusega seotud õiguste kasutamisel võrdsuse, eesmärgiga kindlustada ELi toimimise lepingu artikli 19 alusel haavatavatesse ja tõrjutud rühmadesse kuuluvate inimeste kaitse ühtne tase;

22. kutsub komisjoni üles võtma neid ettepanekuid arvesse eelseisvas 2023. aasta ELi kodakondsuse aruandes ja võtma vajalikke meetmeid nende rakendamiseks ELi

[5] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. mai 2001. aasta määrus (EÜ) nr 1049/2001 üldsuse juurdepääsu kohta Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni dokumentidele (EÜT L 145, 31.5.2001, lk 43).

toimimise lepingu artiklis 25 sätestatud menetluse alusel;

TEAVE VASTUVÕTMISE KOHTA NÕUANDVAS KOMISJONIS

Vastuvõtmise kuupäev	28.11.2023
Lõpphääletuse tulemus	+: 48 –: 9 0: 5
Lõpphääletuse ajal kohal olnud liikmed	Abir Al-Sahlani, Malik Azmani, Pietro Bartolo, Theresa Bielowski, Vladimír Bilčík, Malin Björk, Vasile Blaga, Karolin Braunsberger-Reinhold, Patrick Breyer, Saskia Bricmont, Annika Bruna, Damien Carême, Clare Daly, Lena Düpont, Lucia Ďuriš Nicholsonová, Cornelia Ernst, Nicolaus Fest, Evin Incir, Sophia in ‘t Veld, Patryk Jaki, Marina Kaljurand, Assita Kanko, Fabienne Keller, Łukasz Kohut, Moritz Körner, Jeroen Lenaers, Juan Fernando López Aguilar, Nadine Morano, Javier Moreno Sánchez, Maite Pagazaurtundúa, Pina Picierno, Birgit Sippel, Tineke Strik, Annalisa Tardino, Yana Toom, Milan Uhrík, Tom Vandendriessche, Elena Yoncheva, Javier Zarzalejos
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliikmed	Daniel Freund, José Gusmão, Rasa Juknevičienė, Beata Kempa, Matjaž Nemec, Janina Ochojska, Jan-Christoph Oetjen, Kostas Papadakis, Silvia Sardone, Paul Tang, Petar Vitanov, Axel Voss, Tomáš Zdechovský
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliikmed (art 209 lg 7)	Mathilde Androuët, Margrete Auken, Traian Băsescu, Tom Berendsen, Jarosław Duda, Rosa Estaràs Ferragut, Pär Holmgren, Andrey Kovatchev, Antonius Manders, Riho Terras

LISA: ÜKSUSED VÕI ISIKUD, KELLELT RAPORTÖÖR SAI SISENDMATERJALI

Arvamuse koostaja sai arvamuse koostamisel enne selle komisjonis vastuvõtmist sisendmaterjali järgmistelt üksustelt või isikutelt:

Üksus ja/või isik
Arvamuse koostaja kinnitab, et ta ei saanud teavet üheltki üksuselt ega isikult.

Eespool esitatud loetelu koostamise eest vastutab ainuisikuliselt raportöör.

NIMELINE LÕPPHÄÄLETUS NÕUANDVAS KOMISJONIS

48	+
PPE	Traian Băsescu, Tom Berendsen, Vladimír Bilčík, Vasile Blaga, Karolin Braunsberger-Reinhold, Jarosław Duda, Lena Düpont, Rosa Estaràs Ferragut, Andrey Kovatchev, Jeroen Lenaers, Antonius Manders, Nadine Morano, Janina Ochojska, Axel Voss, Javier Zarzalejos, Tomáš Zdechovský
S&D	Pietro Bartolo, Theresa Bielowski, Evin Incir, Marina Kaljurand, Łukasz Kohut, Juan Fernando López Aguilar, Javier Moreno Sánchez, Matjaž Nemec, Pina Picierno, Birgit Sippel, Paul Tang, Petar Vitanov, Elena Yoncheva
Renew	Abir Al-Sahlani, Malik Azmani, Lucia Ďuriš Nicholsonová, Sophia in ‘t Veld, Fabienne Keller, Moritz Körner, Jan-Christoph Oetjen, Maite Pagazaurtundúa, Yana Toom
Verts/ALE	Margrete Auken, Patrick Breyer, Saskia Bricmont, Damien Carême, Daniel Freund, Pär Holmgren, Tineke Strik
ECR	Patryk Jaki, Assita Kanko, Beata Kempa

9	-
PPE	Rasa Juknevičienė, Riho Terras
ID	Mathilde Androuët, Annika Bruna, Nicolaus Fest, Tom Vandendriessche
The Left	Cornelia Ernst
NI	Kostas Papadakis, Milan Uhrík

5	0
ID	Silvia Sardone, Annalisa Tardino
The Left	Malin Björk, Clare Daly, José Gusmão

Kasutatud tähised:
+ : poolt
- : vastu
0 : erapooletu